

Actituds i pràctiques lingüístiques de la joventut valenciana*

Violant Estreder i Ortí

Institut Universitari d'Investigació de Psicologia dels Recursos Humans, del Desenvolupament Organitzacional i de la Qualitat de Vida Laboral (IDOCAL) - Universitat de València. Correu electrònic: yolanda.estreder@uv.es

Marc Antoni Adell i Cueva

Universitat de València. Adreça postal: Departament de Psicologia Social. Facultat de Psicologia. Universitat de València. Correu electrònic: marc.adell@uv.es

resumen/abstract:

Nosaltres hem investigat les conductes lingüístiques dels joves estudiants universitaris i el seu posicionament envers la llengua, la seua pràctica i l'estatus atorgat. La mostra poblacional ha estat de 204 joves estudiants –entre 19 i 32 anys–, majoritàriament xiques i d'origen valencianoparlant en una meitat. Dels principals resultats de la nostra investigació destaquem que, la pràctica del valencià per part dels joves es detecta com a millorable. Altrament, les actituds dels joves estudiants envers el valencià no són negatives, mentre que sí que és notable el nombre dels que troben dificultats en l'exercici lingüístic. Complementàriament suggerim tota una bateria de mesures en l'afavoriment de la presència normalitzada de la llengua, a tots els àmbits de relació.

We have studied the linguistic behavior of young university students and their position toward the language, their practices and the status of the language. The sample was 204 young university students –their age ranged from 19 until 32 years old–, the vast majority of them were women and half of them had as mother language the Valencian. Our results showed that, the practices that young people have of the Valencian language could be improved. Otherwise, the attitudes from young university students towards Valencian language are not negative, but a lot of them have some difficulties to use the Valencian language. Additionally, we suggest some measures to favor the normalization of Valencian language to the whole sphere of the relationships.

palabras clave/keywords:

Connexement de la llengua, capacitat lingüística, actituds, pràctica lingüística, normalització.

Knowledge of the language, linguistic capacity, attitudes, linguistic practice, normalization.

Introducció

Quin és el posicionament dels joves valencians en relació a la llengua? Quina és la seua actitud? Quina sensibilitat hi presenten els nostres estudiants, ara que for-

ma part dels *curricula* oficials? Al respecte les investigacions s'han anat succeint i ja constitueixen un *corpus* de doctrina psicològica, pedagògica, sociològica i lingüística, notable (Adell, 2004). Nosaltres hem

* La investigació descrita en el present article ha estat becada per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua –AVL–, en la convocatòria de 12 de gener de 2009, de la Presidència de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, per la qual es convoquen beques per a la realització de treballs d'investigació lingüística sobre el valencià. [2009/373]-.

investigat les conductes lingüístiques dels jòvens estudiants universitaris i el seu posicionament envers la llengua, la seua pràctica i l'estatus atorgat.

Les actituds lingüístiques són les opinions, idees i prejudicis que tenen els parlants pel que fa a una determinada llengua i que es manifesten en forma de comportaments. Mitjançant l'anàlisi de la conducta dels usuaris d'aquella llengua, és possible posar de manifest el seu posicionament últim –és a dir les seues actituds- i, per tant, la seua valoració respecte a un determinat codi lingüístic, en un context concret i en un moment temporal específic, en el nostre cas ara i ací.

Al respecte i quan parlem de jòvens, podem considerar que la joventut és el període evolutiu comprès entre la pubertat i l'edat adulta. Cronològicament, se situaria –segons l'ONU (1983)- entre 15 i 24 anys. Nosaltres, però, valorant el pas del temps transcorregut des d'aquella data, el context occidental i mediterrani del nostre territori i l'especificitat d'un jovent extravertit i comunicatiu, focalitzarem els límits del nostre estudi entre els 19 i els 32 anys. I això, específicament, per abastir des de l'any següent a la majoria d'edat -18 anys- i la trentena, com a referent contrastat de l'edat fins la qual, majoritàriament –dos de cada tres-, els nostres jòvens romanen fortament vinculats al nucli familiar dels pares i, paral·lelament, només un 40 % d'aquells jòvens que viuen a casa dels seus pares, manifesta tindre una relació afectiva estable.

Justificació

No hi ha cap dubte que el foment de la investigació de l'univers sociolingüístic, tot i no ser una pòlissa d'assegurança de la recuperació, normalització i dignificació de la nostra llengua, pot afavorir-ho substancialment: primer perquè el coneixement –contrastat- de la realitat esdevé la prime-

ra premissa per intervenir-hi, si –com és el cas- resulta del tot millorable, i la segona perquè qualsevol actuació que es dissenye s'haurà d'adequar a les característiques del context a millorar: no hi ha estratègies universalment vàlides.

Altrament entenem que, tot i els efectes del pas del temps i els condicionaments –econòmics, socials, culturals, afectius, polítics...- que envolten a l'ésser humà, l'etapa de la joventut esdevé significativa en el posterior desenvolupament de l'individu i de la mateixa societat. És a dir, segons quina joventut tenim ara així serà el món del futur. De manera que si detectem el seu posicionament i les pràctiques subsegüents, també en matèria lingüística –com és el nostre cas- podem albirar un futur o un altre, en la pervivència de la nostra llengua.

Objectius

En aquesta etapa vital –la joventut-, la dinàmica relacional que es genera amb l'entorn sociocultural cobra especial relleu, destacant el llenguatge i la seua funció comunicativa com apunten Vygotsky i Piaget (Adell, 2006), que defensen que les funcions mentals superiors s'originen i consoliden a partir de les interaccions amb els altres habitants del context sociocultural. Aleshores el pensament, com a construcció social, té en el llenguatge la referència immediata d'una cultura, que va interioritzant mitjançant l'ús d'aquell llenguatge Així el llenguatge esdevé, alhora, un mitjà de comunicació i integració social i una eina d'organització del pensament. Pensament, llenguatge i acció en interacció progressiva que constitueixen els referents bàsics del desenvolupament i maduració de la persona. Per això l'objectiu general i prioritari de la nostra investigació, s'adreça a detectar aquells paràmetres comunicatius i

d'inserció col·lectiva dels nostres jóvens –i jóvens estudiants-, des de la dimensió socio-lingüística.

Específicament, a més, ens proposem:

- Establir el perfil psicològic promitjat dels jóvens valencians dels nostres dies.
- Detectar l'ús de la llengua, en els diferents àmbits de relació: de grup, de parella, acadèmic o d'estudis, lúdico-recreatiu, laboral...
- Ajustar la dimensió emocional o psicoafectiva, arran de la consolidació de la llengua pròpia.
- Obtindre la personalitat lingüística modelada dels nostres jóvens.
- Oferir, a la societat en general i als responsables polítics i culturals, una bateria de propostes per assegurar el grau d'autoestima suficient, com per a contribuir a la normalització del valencià, en els àmbits de relació, on els jóvens tenen presència i protagonisme.

Decurs de la investigació

Vegeu-la en l'esquema:

Metodologia

Mostra

La mostra es troba formada per 204 jóvens universitaris, d'edats entre 19 i 32 anys. En concret, dues tercers parts de la població enquestada (65%) es troba entre els 19 i els 23 anys, doncs correspon al segment més nombrós en època d'estudis reglats. La resta dels jóvens es troben entre els 24 i els 28 anys (29%) i una mínima part d'aquestos (6%) entre els 29 i els 32 anys.

La condició de gènere –**sexe**- esdevé una variable important, a l'hora de reflexionar sobre les conductes –també lingüístiques- dels nostres jóvens estudiants. Entre aquests hi ha una majoria de dones, que representen el 78% de la mostra enfront del 22% dels homes. Són, doncs, dades aleatòries, no proporcionals. I això no només per la major accessibilitat a la població de jóvens estudiants enquestats, sinó per la disponibilitat d'elles –i això ja comença a ser significatiu-, més favorable, en prestar-se a ser preguntades.

Considerant el **lloc de naixement** dels jóvens, hem trobat que la meitat de la població investigada procedeix de la zona valencianoparlant de la Comunitat Valenciana. Els nascuts en la zona castellanoparlant representen un 27%, del total així com el 21% ho són d'altres llocs (Tenerife, Navarra, Albacete, Conca i, fins i tot, Eslovènia o Alemanya...).

Pel que fa a la proporció de parlants, vegem que la discrepància entre els nascuts en territori valencianoparlant (50%) i els que es declaren pròpiament com a tals (32%) no és difícil d'entendre atès que, òbviament, en la zona de parla valenciana no tots són parlants de valencià. Els “altres” idiomes

esmentats (representen el 3% del total) són: alemany, danès, eslovè i portuguès.

Procediment

Seguint les pautes suggerides en el projecte –decurs de la investigació– es va realitzar el present estudi de les actituds de la joventut davant l'ús del valencià, en les tres fases diferenciades següents:

- A.- Fase d'informació. L'arreglada de dades es va poder realitzar mitjançant aplicacions individuals del qüestionari –intervenció indirecta– i entrevistes personals –intervenció directa–.
- B.- Fase d'anàlisi estadística de les dades i resultats.
- C.- Fase de diagnòstic i elaboració de propostes. Redacció de conclusions de la informació i realització de les propostes de millora subsegüents.

Descripció dels instruments

Les variables estudiades han estat mesurades mitjançant una sèrie d'ítems, que s'han elaborat expressament per al present estudi, a partir dels models del *Servici d'Investigació i Estudis Sociolingüístics de la Generalitat Valenciana* i la *Real Academia Galega*.

Grau de coneixement de valencià. Els subjectes havien de respondre en quina mesura entenen, saben parlar, llegir i escriure en valencià, des de l'1 "Gens" fins al 5 "Totalment".

Llengua vehicular dels estudis. Es preguntava directament als subjectes per la pràctica vehicular del valencià a la Universitat. L'escala de resposta era des del valencià, al castellà, l'ús indistint d'ambdues llengües o una altra llengua diferent a aquestes.

Llengua vehicular habitual en altres àmbits de relació, com ara a casa, al carrer, amb els amics, a l'àmbit professional/laboral, a l'àmbit educatiu i amb persones que no coneix.

Satisfacció en l'ús del valencià. La pregunta què se'ls plantejava als joves era: En general, se sent satisfet en utilitzar el valencià? L'escala de resposta era des de l'1 "Gens" fins al 5 "Totalment".

Dificultats per a parlar el valencià. L'escala de resposta a aquesta qüestió era dicotòmica de "Sí" o "No trobe dificultats per a parlar el valencià".

L'aprenentatge del valencià per part dels castellanoparlants. Es preguntava directament als joves castellanoparlants per la seua actitud envers l'aprenentatge del valencià. L'escala de resposta era dicotòmica de "Sí" o "No".

Es preguntava directament als joves per la seua actitud envers la **generalització del bilingüisme**. L'escala de resposta era dicotòmica de "Sí" o "No".

Se'ls plantejava directament als joves si **s'usa prou el valencià en els àmbits oficials i els informals de relació i oci**. L'escala de resposta era de "Sí", "No" i "No sap/No contesta".

Els subjectes havien de respondre si els **agradaria que s'utilitzara més freqüentment el valencià en els següents àmbits de comunicació:** relacions personals, àmbit professional / laboral, àmbit educatiu, àmbit institucional i a l'oci / temps lliure. L'escala de resposta era des de l'1 "Gens" fins al 5 "Totalment".

Anàlisi estadística

La present investigació es basa en un estudi de camp. S'ha emprat un disseny transversal d'arreglada de les dades.

Es realitzaren diversos anàlisi descriptius amb el programa SPSS per a obtenir mitjanes i percentatges relatius a les variables d'interès. Els resultats es varen obtenir per a la mostra total, i per a cadascun dels grups definits, a partir de las variables demogràfiques considerades com a rellevants. Addicionalment, i per tal de contrastar alguns del resultats dels joves enquestats, hem realitzat la prova T per a mostres independents –per comparar les mitjanes en

funció del sexe-, i l'ANOVA –per comparar les mitjanes en el coneixement del valencià per llengua materna i per la llengua que parlen generalment a casa-.

Resultats

Ús del valencià entre els joves

La Taula 1 mostra les dades resultants en relació a les competències lingüístiques investigades.

Taula 1. Grau de coneixement del valencià per part dels joves

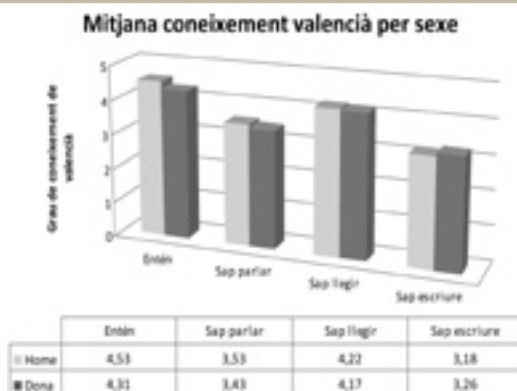
	Gens	Un poc	Bé	Molt bé	Totalment
Entén	1,5%	6,4%	12,3%	14,7%	65,2%
Sap parlar	13,7%	14,2%	21,1%	14,7%	36,3%
Sap llegir	3,9%	6,9%	13,7%	18,1%	57,4%
Sap escriure	18,1%	9,3%	26,0%	23,0%	23,5%

El primer nivell de coneixement del valencià –entendre'l- és el què es troba amb els valors més alts -com és lògic d'altra banda-. El segon esgraó –parlar- denota ja una certa dificultat i això en els diferents nivells de detecció. Més favorable resulta l'esgraó de llegir, que no el de parlar, doncs es tracta d'una activitat lingüística “passiva”, com la

d'entendre –així com la d'escriure i parlar són “actives”-. Finalment les xifres, en el nivell de més dificultat –escriure- denoten la proporcionalitat esmentada.

Aquelles dades, però, globals de la mostra que hem analitzat, podrien oferir algunes matisacions interessants, en esbrinar-les per subgrups o variables, com sexe i llengua materna.

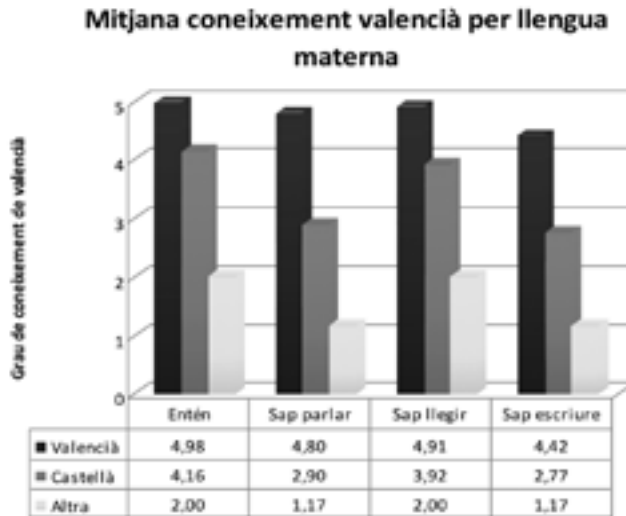
Figura 1. Dades de coneixement del valencià per sexe

A la Figura 1 podem trobar què l'interès, no és tant per les diferències que estadísticament no són significatives, entre joves estudiants -xics i xiques-, sinó per la progressiva tendència a l'igualitarisme, en una capacitat –la lingüística- que, històrica-

ment, ha primat les dones, i que ara i en la nostra investigació només mantenen en la competència escriptora i molt lleugerament –3,26 contra 3,18, en els valors promitjats de l'escala d'1 a 5: “gens”, “un poc”, “bé”, “molt bé”, “totalment”-..

Figura 2. Dades de coneixement del valencià per llengua materna

Ara les diferències que trobem hi són i és del tot lògic (vegeu Figura 2): la llengua de la llar –anomenada convencionalment “materna”- té el seu efecte, especialment en la dimensió comunicativa oral i receptiva –entendre- que, en els cas dels valencianoparlants, s’acosta al 100% –4,98 en una escala de 5,00-. També en les altres dimensions es puntua alt –un pèl més modest en escriure- i en la proporció habitual: entendre i llegir per damunt de parlar i escriure.

En el cas dels castellanoparlants resulta de molt d’interès destacar que, tot i la influència de la llar, reconeguda per les investigacions (Loscertales, 1995; Musitu i al., 1995) no resulta definitiva a l’hora de

condicionar l’adquisició d’una altra llengua. Així la dimensió relacional i comunicativa entre amics i companys, a més de la clara influència de l’escolarització en valencià, permeten assolir als castellanoparlants un nivell molt satisfactori en el grau d’enteniment de la nostra llengua –4,16 en una escala de 5,00-, encara que més modestos en els altres tres –parlar, llegir i escriure- i sempre en la proporció indicada: la comunicació receptiva o passiva sempre per damunt de l’activa.

Ús general del valencià

Encara que hi està relacionat, la competència lingüística no sempre es trasllada a

conducta. Per això, ara, esbrinarem l'ús que se'n fa de la nostra llengua per part del col·lectiu de jòvens estudiants inves-

tigats, per confirmar com s'aplica el valencià "après", en la comunicació habitual.

Taula 2. Llengua vehicular dels estudis

Llengua vehicular dels estudis...	Valencià	Castellà	Indistintament	Altra
En la universitat	28,7%	62,9%	6,4%	2,0%

Aquest resultat de la pràctica vehicular del valencià, en els estudis dels nostres jòvens (vegeu Taula 2) –una escassa tercera part del col·lectiu i això acumulant el concepte "indistintament"– demostra que la nostra llengua, com a eina curri-

cular vehiculadora, encara es troba lluny d'una pretesa normalitat: que al territori del valencià –on és llengua pròpia i oficial–, només una tercera part dels jòvens l'empren en els seus estudis, és preocupant.

Taula 3. Llengua vehicular en diferents àmbits relacionals

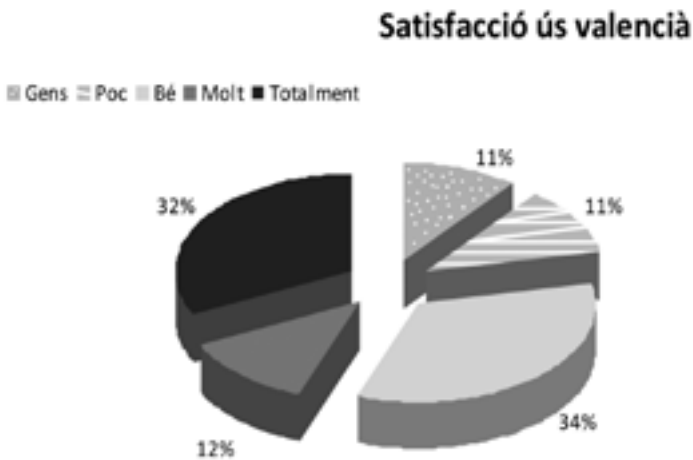
Quina llengua parles generalment...	Valencià	Castellà	Indistintament
A casa	27,5%	65,7%	5,9%
Al carrer	18,6%	66,7%	14,7%
Amb els amics	20,2%	66,5%	13,3%
Àmbit professional / laboral	16,5%	70,6%	12,9%
Àmbit educatiu	22,0%	66,0%	12,0%
Amb persones que no coneix	8,0%	75,1%	16,9%

A la Taula 3 es mostren els resultats de la dimensió comunicativa ordinària *-Quina és la teua llengua vehicular habitual?-* en els diferents àmbits de relació. Es veuen, doncs, les diferències significatives en funció de l'àmbit de referència: òbviament el què resulta més afavorit –estrictament, perquè sempre es pot matisar si acumulem l' "indistintament"– és l'àmbit familiar i, des d'aquest punt de vista, la llar manté

la seua influència (27,5%). Segueix l'ús de la llengua, com a eina de comunicació, en l'àmbit educatiu (22,0%) que, a bon segur, es beneficia d'aquella –encara que modesta-presència curricular del valencià a la carrera. I encara podria ser homologable al familiar, si consideràvem l' "indistintament", la qual cosa abonaria la seua importància, a l'hora d'afavorir els usos lingüístics, entre els nostres jòvens. Amb els amics aquella co-

municació habitual se situa al 20,2% i amb un reforç interessant de l'“indistintament”, segurament perquè bona part dels amics solen ser companys i aleshores, en un context educatiu favorable, es pot recuperar l'ús de la llengua, que al carrer resulta més problemàtic. Justament, a continuació, segueix l'ús al carrer (18,6%) amb també l'“indistintament” reforçador, en funció de com es desenvolupa la conversa o si es detecta la condició de valencianoparlant de l'altre. Ara ve l'àmbit professional/laboral i un reforç de l'“indistintament”, no tan consistent, perquè els contextos de treball solen presentar fins i tot característiques tècniques en el llenguatge, que els sol fer més tendents a la castellanització.

Figura 3. Satisfacció amb l'ús del valencià

És de l'ordre d'un terç de la mostra (32%) que se situa al capdamunt de la satisfacció en l'ús del valencià, als que si afegim el nivell “molt” (12%) s'acosta discretament a la meitat del col·lectiu investigat. Si encara sumem els qui es confessen raonablement satisfets (“bé”: 34%) resulta que favorablement satisfets hi són quasi el 80%, que

Finalment hi ha l'ús –minso- del valencià amb persones desconegudes (8,0%), per allò de la regla “de cortesia” –malentesa, òbviament- tot i que presenta el reforç més consistent de l'“indistintament”, segurament perquè en funció de com es desenvolupa la conversa o si es detecta la condició de valencianoparlant de l'interlocutor, es canvia de llengua.

Actitud dels joves envers el valencià

Les pràctiques lingüístiques es troben molt condicionades per les actituds adoptades envers la llengua. Comencem per la **dimensió afectiva** en l'ús del valencià (vegeu Figura 3).

no és poc, atès que el 65% del col·lectiu és castellanoparlant. Poc més d'un deu per cent confessa absència total de satisfacció.

Altrament, la percepció de trobar -o no- **dificultats** en l'exercici lingüístic habitual pot esdevenir un fre –o un afavoriment- en aquella pràctica

Cal observar que la resposta del no (57%) entre els joves investigats resultaria molt positiva, en relació al posicionament envers l'ús de la llengua. Tot i que un 43% dels que troben dificultats no deixa de ser preocupant.

L'actitud envers l'**aprenentatge** del valencià, per part dels castellanoparlants, esdevé la peça clau, per implementar les ofertes i garantir l'eficàcia de l'aprenentatge.

Així, que no arribe a 1/4 (15%) del 65% de castellanoparlants de la mostra, els qui es mostren remisos a l'aprenentatge del valencià, és una dada important, perquè això vol dir –obviament– que 3/4 d'aquell col·lectiu castellanoparlant hi estan d'acord.

I ara comentarem què pensen de la presència igualitària i alternativa del valencià o siga del **bilingüisme**. A la pregunta "Generalització del bilingüisme?", trobem una certa disfunció –encara que menuda– entre els qui estan a favor d'aprendre el valencià (85%) i els que ara es mostren favorables al bilingüisme (79%). Vol dir que aquell 6%

podrien estar a favor d'una presència del valencià, encara que "diglòssica", és a dir en inferioritat de tracte envers el castellà, que el bilingüisme equivalent i equilibrat no accepta. Podria ser, perquè una tal opinió pot trobar-se, fins i tot, en valencianoparlants.

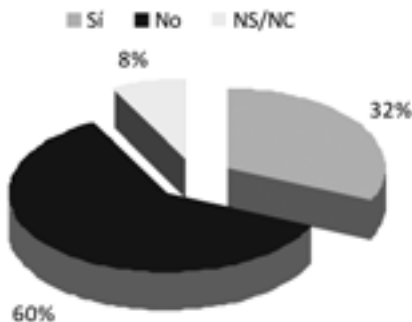
Com a resum del què hem estat analitzant, es podria concloure que les actituds dels joves estudiants envers el valencià no són negatives: mantenen un nivell de satisfacció en l'ús del valencià, notable –considerant els diferents gradients de les respostes–. En canvi sí que és notable –pròxim a la meitat del col·lectiu investigat– el nombre dels que troben dificultats en l'exercici lingüístic en valencià.

Valoració pels joves, de la presència del valencià

Abordem, ara, l'aplicació d'aquell posicionament o actitud envers el valencià, referit o aplicat a altres situacions, com els diferents àmbits de relació (vegeu Figura 4).

Figura 4. S'usa prou el valencià en els àmbits oficials?

S'usa prou el valencià en els àmbits oficials?

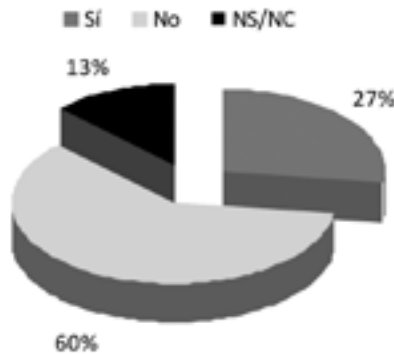

La percepció majoritària, doncs, del col·lectiu de joves estudiants investigats (60%) percep que no s'usa prou el valencià, als àmbits oficials, pràcticament el doble dels qui diuen que sí.

I si creuen que s'usa prou en els àmbits **informals** de relació i d'oci, (vegeu Figura 5), trobem que ara i en els àmbits gens formals –bé que de relació i comunicació, també– es manté la proporció (60%) i encara disminueix els que pensen que sí (abans 32% i ara 27%).

Figura 5. S'usa prou el valencià en els àmbits informals de relació i oci?

S'usa prou el valencià en els àmbits informals de relació i oci?

Anem ara a comentar el que satisfaria als nostres enquestats, en els cinc se-

güents **àmbits** de comunicació (vegeu Taula 4).

Taula 4. Grau de satisfacció en l'ús de la llengua en diferents àmbits de comunicació

T'agradaria que el valencià s'utilitzara més freqüentment en...	Gens	Un poc	Bé	Molt	Totalment
Relacions personals	20,0%	16,5%	26,5%	13,0%	24,0%
Àmbit professional / laboral	25,0%	11,0%	28,0%	13,5%	22,5%
Àmbit educatiu	25,6%	9,0%	22,6%	15,1%	27,6%
Àmbit institucional	24,6%	10,6%	20,1%	16,1%	28,6%
Oci / temps lliure	24,0%	14,0%	24,0%	17,5%	20,5%

Amb alguna matisació, una quarta part del col·lectiu –menys en l'àmbit de les relacions personals– no es mostren favorables en l'augment de la freqüència del valencià

i això no és contradictori amb els posicionaments majoritàriament favorables trobats i analitzats abans. Es tracta d'una cautela o de la valoració de què la situació –per a

aquella quarta part dels enquestats-, ja està bé i el valencià ja és prou present.

En canvi i per a la resta –les ¾ parts del col·lectiu de jòvens investigats-, la situació és millorable i hi estan d'acord en que es millore, bé que en diferents graus, especialment en els àmbits institucional i educatiu.

Consideracions finals

Perquè, justament, és en aquest itinerari cap a la maduresa dels nostres jòvens que cobra especial relleu l'adquisició del pensament formal en relació a la llengua (Piaget, 1965). Així, no només comencen a ser capaços d'operar amb proposicions abstractes, elaborar supòsits i processar hipòtesis, sinó que arriben a pensar el propi pensament (Clemente, 1996). A més, el desenvolupament cognitiu es troba estretament lligat al desenvolupament lingüístic i a la integració social, de manera que es pot parlar de construcció social de la ment com a interiorització del context, també lingüístic (Vygotsky, 1981). Aleshores, l'entorn sociològic i cultural juga un paper determinant, a l'hora d'explicar els comportaments lingüístics dels nostres jòvens, que estan conformant la seua personalitat en creixement i que tenen, com un referent de les seues conductes lingüístiques, la imitació de models.

Al respecte els autors estan d'acord a destacar, precisament, la importància del llenguatge, en la dinàmica relacional (Vygotsky, 1981) i la seua dimensió comunicativa. Piaget (1965) ja havia defensat que les funcions mentals superiors s'originen i consoliden a partir de les interaccions amb els altres, en contextos comunicatius i lingüístics rics. Aleshores el pensament, com a construcció social, té en el llenguatge la referència immediata d'una cultura, que

va interioritzant-se mitjançant el seu ús. Així el llenguatge esdevé, alhora, un mitjà de comunicació i integració social i una eina d'organització del pensament, doncs. L'expressió lingüística, però, no s'esgota en la dimensió cognitiva, sinó que abasta tot l'espectre de la personalitat, emocionalitat inclosa (Goleman, 2000). Aquestes dues dimensions –cognitiva i afectiva– són indestruïbles d'un referent contextual ó sociocultural. Pierre Furter (Blat Gimeno, 1984), encunya el terme d'*educogènia* en referir-se a la capacitat d'influència educativa global d'un determinat entorn, mesurada per la influència del context social, la llengua de l'entorn, els mitjans de comunicació i culturals, les institucions i l'acció educativa de la família. I en aquell conjunt cabria interpretar que els comportaments lingüístics originen ó reforcen la identificació contextual ó sociocultural (Adell, 1986). Així el comportament lingüístic de les persones, és un dels mitjans més significatius per a categoritzar-les (Ib.). Heus ací la importància del tema, en el nostre context i amb referència als nostres jòvens, doncs l'opció lingüística i la seua virtualitat comunicativa no és una qüestió menor.

Propostes d'intervenció

Resta, encara, molt de camí a fer: en la investigació i en l'afavoriment de la presència normalitzada de la llengua, a tots els àmbits de relació. Pel que fa a la nostra investigació, no cal dir que caldrà seguir aprofundint el ventall d'àmbits—acadèmics, lúdics, professionals, culturals, socials, polítics, econòmics, religiosos... —, dels nostres jòvens i comparar les diferents situacions que es donen arreu del territori, així com esbrinar les perspectives de futur esperables per a una llengua minoritària,

com la nostra, en un context cada vegada més global. Pel que fa a l'afavoriment de la presència habitual, caldrà bastir de polítiques lingüístiques coherents, que reforcen i incentiven l'acció callada del context familiar. Caldrà, així mateix, desenvolupar mitjans de comunicació de qualitat informativa, lúdica i d'ètica contrastada, que recuperen la confiança de la ciutadania, massa decebuda pels "programes-fem" i *media* venuts al poder. Caldrà millorar el sistema educatiu per donar resposta adient a les interpel·lacions del món d'avui, tot incorporant la nostra llengua com una eina fonamental de formació. Caldrà perdre-li la por al món global i fomentar, també, el coneixement i ús de llengües franques d'abast universal —castellà, anglès... —, sense renunciar a les arrels i les pràctiques lingüístiques pròpies. Sobre tot, però, caldrà donar confiança als valencianoparlants per consolidar una autoestima lingüística precària i recuperar el tresor de la cultura del país en la llengua del país.

Al respecte proposem algunes accions específiques, des d'angles diversos bé que convergen, com ara:

- **Intervencions institucionals:** resulta evident que les entitats públiques oficials —Ajuntaments, Diputacions, Generalitat, Parlament, AVL...— tenen un paper fonamental —i la pròpia legislació els la reconeix i insta— en la recuperació de l'ús de la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana i de la seua dignificació, especialment detectat per la població jove. I això cal fer-ho per la via legislativa, però sobre tot per la via exemplificant dels que tenen poder i presència pública. Cal legislar a favor de la llengua, amb pautes de recolzament i ajut també econòmic —beques d'estudi— i de garantia que cap ciutadà valencianoparlant —ni que siga jove es-
- **Intervencions socioculturals:** la terminologia acadèmica i científica no ha de ser patrimoni de les llengües grans —anglès, castellà...—. La riquesa i varietat de vocabulari i d'expressió, cal generalitzar-la a tots els àmbits de relació i les institucions educatives —universitat inclosa—, culturals —biblioteques, cases de cultura, associacions lúdiques i esportives, grups scouts etc.— han de donar carta de naturalesa al valencià. Només aleshores els jòvens aniran entrant en el coneixement i l'ús no només de les dimensions acadèmiques de la llengua, sinó en les culturals i d'abast social, amb tota normalitat.
- **Intervencions associatives:** la participació dels grups socials de caràcter associatiu —especialment els de la joventut—, en la recuperació i normalització del valencià, tenen una intervenció clau en el procés de dignificació del valencià. I això des de dues vessants: per iniciativa pròpia, afavorint i recolzant la presència de la llengua al món de les activitats lúdiques i d'oci i instant a les

Altrament aquelles intervencions no han de descurar la formació per garantir un nivell competencial adient, en la llengua pròpia, tot afavorint una dimensió relacional cultural i educativa —i normalitzada— en valencià. I això mitjançant cursos, trobades, xerrades, concursos, exposicions...i amb estil i manera atractives... i en valencià.

- **Intervencions associatives:** la participació dels grups socials de caràcter associatiu —especialment els de la joventut—, en la recuperació i normalització del valencià, tenen una intervenció clau en el procés de dignificació del valencià. I això des de dues vessants: per iniciativa pròpia, afavorint i recolzant la presència de la llengua al món de les activitats lúdiques i d'oci i instant a les

autoritats acadèmiques i educatives a fer el mateix, amb un aixopluc consistent a les iniciatives socials de promoció de la llengua. Cap ciutadà –i menys els jòvens- ha de sentir-se desemparat del seus propis col·lectius i associacions ni de les autoritats responsables.

- **Intervencions normatives:** és evident que el sistema educatiu necessita un marc normatiu obert i afavoridor de la presència del valencià a les aules. Això ja és un lloc comú, en qualsevol reflexió al voltant del tema. També en el nostre cas i per raons òbvies: la infantesa –i la joventut en el nostre cas- es troben en procés de formació i d'atenció educativa personalitzada. Per tant la normativa escolar ha de ser sensible a tot això i a l'afavoriment de la creació de llocs de treball docents, on la competència en valencià siga garant del bilingüisme desitjable a les nostres escoles i universitats.

I per promocionar, multidisciplinàriament, una política educativa coherent i il·lusionada alhora, no està de més recordar les respostes qualitatives dels enquestats que hem analitzat, sense oblidar la necessària consolidació de l'autoestima dels parlants, en posar a disposició els recursos educatius adients, donant confiança i normalitat al context i afavorint un clima de proximitat i calidesa –és a dir de qualitat humana- en la relació educativa.

Cal, doncs, una voluntat política clara dels nostres governants i una progressiva sensibilització ciutadana i democràtica també en les institucions educatives –incloent-hi la universitat- per a recuperar el nostre patrimoni lingüístic. La nostra investigació ha volgut contribuir –encara que modestament- a detectar, en primer lloc, la situació, sense defugir les mancances, en

el context de relació i comunicació dels nostres jòvens estudiants. I a afavorir, també, l'ús normal de la nostra llengua, en els contextos acadèmics, així com a l'hora de fer efectiu el dret, envers la seua recuperació i garantir-ne l'ús, en un àmbit de tant de ressò social, ciutadà i econòmic, com és l'educatiu o escolar –també universitari-. Esperem haver-hi col·laborat.

Referencias

- Adell, M.A. (1986). Llenguatge i comunicació. Bases psicològiques en l'aprenentatge de la llengua. *Revista de Psicologia y Pedagogía Aplicadas*, 32, 7-26. València.
- Adell, M.A. (2004). Els adolescents i la llengua. *Anuari de Psicologia*, 9 (1), 69-83. València. SVP.
- Adell, M.A. (2006). *Estrategias para mejorar el rendimiento académico de los adolescentes*. 2ª edició. Madrid. Piràmide.
- Blat, J. (1984). *El fracaso escolar en la enseñanza primaria. Medios para combatirlo*. UNESCO. París.
- Clemente, A. (1996). *Psicología del desarrollo adulto*. Madrid. Narcea.
- Goleman, D. (2000). *Intel·ligència emocional*. Barcelona. Kairòs.
- Loscertales, F. (1995). La imagen social de la educación. La psicología social de la educación ante los protagonistas de la educación y de la enseñanza. Vega, M.T. i Tabernero, M.C. (1995): *Psicología Social de la Educación y de la Cultura, Ocio, Deporte y Turismo*. Salamanca. Eudema.
- Musitu, G. et al. (1995). Estilos de socialización y valores en la adolescencia. Un análisis transcultural de sus interrelaciones. Vega, M.T. i Tabernero, M.C. (1995): *Psicología Social de la Educación y de la Cultura, Ocio, Deporte y Turismo*. Salamanca. Eudema.
- ONU: Asamblea General de las Naciones Unidas (1983). NY.
- Piaget, J. (1965). *El lenguaje y el pensamiento del niño pequeño*. Buenos Aires. Paidós.
- Vigotsky, L. (1981). Pensamiento y palabra. *La adquisición del lenguaje*. Infancia y Aprendizaje. Madrid. Pablo del Río.

Fecha de recepció: 30/01/2012
 Fecha de aceptació: 26/11/2012